

Øster Hornum under 1. verdenskrig

Skrevet 2007 af Niels Nørgaard Nielsen

Øster Hornum ca. 1910

Siden nederlaget til Preussen og Østrig i 1864 havde Danmark ført en strengt neutral politik i forhold til stormagternes eventuelle opgør. I årene op mod 1. verdenskrigs udbrud havde skiftende danske regeringer dels åbent dels ved hemmelige forhandlinger både med Tyskland og med England ladet forstå, at man under ingen omstændigheder ville være på modpartens side under en eventuel konflikt. Med andre ord spillede man noget af et dobbeltspil samtidig med at man forsøgte at gøre sig så lille og uanselig, at ingen kunne have en interesse i at antaste landets suverænit.

Ved krigsudbruddet 1. august var det Det Radikale Venstre, der stod i spidsen for landets styre. Statsminister var Th. Zahle med Erik Scavenius som udenrigsminister, Peter Munch som forsvarsminister og Ove Rode indenrigsminister. Den radikale regering hvilede på parlamentarisk støtte fra socialdemokraterne. En samlingsregering blev efter krigsudbruddet flere gange drøftet, men af forskellig årsager aldrig dannet, dog optoges ”kontrolministre” fra de andre partier. Der var reelt fuld enighed i Rigsdagen om neutralitetspolitikken, hvorimod det til tider kunne knibe med enigheden om de indgreb, der blev foretaget for at afbøde krigens følger for danskernes dagligdag.

Regeringen måtte ved krigsudbruddet handle yderst smidigt. Særlig problematisk var det, da tyskerne forlangte de danske bælte spærret med miner for at holde den engelske flåde ude af Østersøen. Over for tyskerne gjorde man det klart, at man var villig til at udlægge minerne, hvilket man gjorde, da man ellers regnede med at tyskerne selv ville gøre det og ved samme lejlighed besætte støttepunkter på land. Samtidig gjorde man, ad mere skjulte kanaler, englænderne klart, at mineringen ikke var rettet mod dem. I virkeligheden generede mineringen ikke englænderne, der ikke havde planer om at føre krigen ind i Østersøen. Senere var mineringen i øvrigt mest til gene for de tyske ubåde, der kom fra basen i Kiel.

Sikringsstyrken

For at markere overfor de stridende parter, at man med militære midler ville forsvare landets neutralitet indkaldtes allerede på dagen for krigsudbruddet, på foranledning af Peter Munch og Erik Scavenius, sikringsstyrken på 27.000 mand af de sidst indkaldte årgange til supplement af den stående hær. Efter mineringen af bælte blev tallet øget til 53.000. Tropperne placeredes, så de åbenlyst ikke var vendt mod nogen af parterne, men kun placeret defensivt.

Soldater giver koncert i Vokslev ca. 1915

Der blev indkaldt unge mænd fra hele landet, og fra Øster Hornum sogn blev der naturligvis også indkaldt. Kun enkelte kender vi navnene på, men det gjaldt blandt mange andre andenlærer Knudsen, Øster Hornum. Sognerådet søgte straks en vikar i hans sted. Snart ansattes Kristen Sørensen i embedet til en månedsløn af 50 kr. Hvor længe andenlærer Knudsen var indkaldt til sikringsstyrken vides ikke med bestemthed, men i januar 1915 må han have været tilbage ved katederet, idet der foreligger en ansøgning fra ham om et personligt løntillæg.

Soldater passerer Sørup ca. 1915

At det for mange familier ikke var omkostningsfrit at have indkaldt de mange yngre mænd, der oftest var familieforsørgere, til sikringsstyrken ses af at sognerådet hen på foråret 1915 var nødt til at bevilge en større sum til understøttelse til familierne til de indkaldte. I efteråret blev det lærer Stig Nielsen fra Guldbæk, der måtte indsættes vikar for i 2½ måned, idet det nu var hans tur til at blive indkaldt til sikringsstyrken. En lærer Hansen vikarierede for 70 kr. pr. måned. Samme lærer Nielsen måtte igen en tur til militæret i sommeren 1917.

Ikke nok med at der blev indkaldt yngre mænd, der ellers havde deres eget arbejde at passe, til sikringsstyrken. Der blev også holdt grundigt styr på, hvem fra kommunen der skulle stille med heste (18 stk.) og vogne (5 stk.) i tilfælde af almindelig mobilisering af hæren. Dette var der ikke noget nyt i. Systemet var en videreførelse af gældende love, men fik selvfølgelig fornyet og meget nærværende aktualitet på baggrund af krigen, der rasede lige uden for landets grænser.

Reguleringer og indberetninger

Danmark var dengang som nu meget afhængig af at kunne eksportere og importere fra såvel England som Tyskland. For at holde udenrigshandelen i gang til begge sider måtte der udfoldes stor opfindsomhed og smidighed. Da alle krigsførende på den ene eller den anden måde havde en interesse i at Danmark opretholdt en del af udenrigshandelen, nødtvungent også med modparten, lykkedes det for en stor del, trods tab af flere hundrede handelsskibe, der blev torpederet af tyske ubåde, at holde udenrigshandelen i gang. Først og fremmest smør og kød til England, heste og gullasch til Tyskland.

Allerede 7. august havde Rigsdagen (Folketing og Landsting) givet indenrigsminister Ove Rode bemyndigelse til at iværksætte regulering af priser på levnedsmidler og andre varer. På sognerådets møde 25. september 1914 kan man under punkt 2 se at ”Aalborg stiftsamt fremsendte, i henhold til midlertidig lov af 7. august 1914 om regulering af priser på levnedsmidler, anmodning til sognerådet om at foretage valg af et medlem til at tiltræde kommissionen. Gårdejer Knud Buus valgtes”. Hermed var startskuddet givet til de kommende års store arbejde med at sikre at priserne ikke steg for voldsomt og dermed forsøge at sikre at også mindrebemidlede havde råd til at opretholde en rimelig levestandard.

Landbruget 1915 var meget mandskabskrævende

Indenrigsministeriet kom herved til at blande sig i forhold, der før krigen havde været utænkelige. Sognerådene, der førhen havde ført en forholdsvis rolig tilværelse, fik pludselig væltet en masse nye opgaver ned over sig. Opgaver, der for en stor dels vedkommende må have været de gæve Venstremænd politisk ganske fremmede, ja nærmest naturstridige, liberalister som de jo var. Denne statsindgriben i utallige forhold må have været dem inderligt imod. Man fornemmer afskyen for den megen indblanding, når indenrigsministeriet, gennem amtet, for eksempel forespurgte sognerådet, om der kunne være problemer for husmænd med tilvejebringelse af såsæd. Det mente sognerådet ikke der var.

Indenrigsministeriet spurgte ligeledes om der var landbrugsejendomme hvor der, på grund af indkaldelser til sikringsstyrken, ikke var mandskab til at klare forårsarbejdet i markerne. Det mente sognerådet heller ikke der var. For at få styr på bestanden af husdyr, og dermed styr på mulighederne for fortsatte fødevarerleverancer til hjemmebrug og eksport, dekretede landbrugsministeriet en ekstraordinær husdyrtælling, hvor antallet af heste, hornkvæg, får og svin skulle tælles og indberettes. Tællingen fandt sted 15. maj 1915. Sådanne direkte ordrer måtte man udføre. Til at begynde med med ulyst, men

efterhånden kunne man nok se det fornuftige i mange af tiltagene. Diverse cirkulærer om tilsyn og reguleringer med mangt og meget rundede sognerådets bord. Sognerådet havde travlt.

Det daglige brød

Møllen i Øster Hornum

Også forsyningen af det daglige brød var der øje for. For at få et overblik over hvor meget rug, der skulle forbeholdes til brødkorn dekreterede indenrigsministeren foretaget en opgørelse af dette. Opgørelsen blev foretaget og en fortegnelse blev fremlagt i Øster Hornum brugs og offentliggjort i aviserne. Senere, i 1917, udsendtes der yderligere et cirkulære om betryggende opbevaring af brødkorn. Med cirkulæret fulgte også en kommunal pligt til at føre tilsyn med at cirkulæret blev overholdt. Samtidig blev det kommunens opgave at sørge for uddeling af rationeringskort til brød. Fordelingen af kartofler blev hen på sommeren 1917 også et kommunalt anliggende.

Efter først at have afvist at der var et problem måtte sognerådet i foråret 1918 nedsætte et udvalg til at få styr på problemer angående dyrtiden. Dette udvalg måtte kort tid efter barsle med fastsættelse af maksimalpriser på mælk i Øster Hornum og i Godthåb. Til systemet hørte også anskaffelse af rabatmærker til køb af mælk. Der var altså også her tale om rationering. Snart efter fulgte rabatmærker også for brød. Endvidere fulgte en kommunal bestilling på levering af 400 hektokilo kartofler til lovens fastsatte priser. Fra regeringens side var det et udtalt mål at ingen måtte lide nød og sognerådene, der var nærmest ved folk, var dem der stod for det praktiske.

Brændsel

Forbruget af kul forsøgte indenrigsministeriet med amtet som mellemmand at få overblik over, idet der blev foretaget optællinger af behovet for tildeling af kul til kommunens skoler og ubemidlede personer. Opgørelsen viste, at det drejede sig om ca. 100 hektoliter pr. år. Senere annonceredes det i brugerne i Øster Hornum og Godthåb hvordan der kunne ansøges om tildeling af kul til ubemidlede. Kullene leveredes af et fælleskommunalt selskab, et selskab hvis økonomi var garanteret dels af indenrigsministeriet, dels kollektivt af kommunerne, altså også Øster Hornum kommune. Kullene blev dog efterhånden så dyre, at denne ordning mere eller mindre blev opgivet og man søgte andre energikilder, som foruden træ i meget stor udstrækning var tørv leveret fra de lokale moser, først og fremmest Hæsum mose. I sommeren 1917 var det petroleum, der ikke længere var til at få, så der blev foretaget en fordeling af de 3000 liter, der efter det foreliggende i alt kunne skaffes til de ejendomme, der havde tærskværker trukket af petroleumsmotor. Det blev dog ikke til noget med de 3000 liter, idet der, da det kom til stykket, kun var 600 liter til fordeling. Disse fordeltes med 237 liter til tærskeselskabet i Guldbæk og 33 liter til hver af kommunens øvrige 11 ejere af petroleumsmotorer.

Arbejdere i Hæsum mose

At der virkelig var problemer med fremskaffelse af brændsel fremgår af, at i februar 1918 var det også nødvendigt, at kommunen tog sig af fordeling af tørv til såvel private såvel som til mejerier, bagerier og skoler. Til varetagelse af dette arbejde var udnævnt en brændselstillidsmand. Der blev samtidig gennem brændselnævnet bestilt 80 rummeter fyrrebrænde, 50 rummeter bøgebrænde og 300.000 tørv. Hen på foråret indkøbtes yderligere 200.000 tørv. For at undgå fusk og bedrageri blev der endvidere af sognerådet udpeget en vurderingsmand i sager om salg af brændsel, som nu blev undergivet maksimalpriser.

Til belysning var der i 1918 også brug for fordeling. Således var det i efteråret 1918 nødvendigt at sørge for tildeling af tran og sennepsolie til dette formål. Selv stearinlys måtte sættes på rationering i oktober 1918. Kommunen fik således tildelt 107 kg stearinlys til fordeling – nu kunne det da snart ikke blive mørkere!

Prisstigninger

Priserne røg trods regeringens foranstaltninger i vejret. De første prisstigninger gjaldt naturligvis brændsel, hvoraf en stor del jo var importvarer, først og fremmest kul. Allerede i februar 1915 kom den første anmodning, fra lærer Reinau i Godthåb skole¹, om at få bevilget dyrtidstillæg til brændsel. Han blev bevilget ekstra 25 kr., som dækkede merudgiften med godt og vel halvdelen. Den resterende del af regningen måtte han selv slås med. Snart efter kom lignende anmodninger fra de andre skoler, der ligeledes fik en delvis kompensation for de øgede brændselsudgifter. Disse anmodninger fremkom gentagne gange så længe krigen varede.

At det ikke alene var skolernes opvarmning, der kostede mere end sædvanligt ses af at der fra adskillige alderdoms- eller fattigunderstøttede indkom anmodning om ekstraordinært tilskud til brændsel. Tilskuddet bevilgedes som regel af sognerådet. Snart efter var det ikke kun til brændsel, der blev ydet ekstraordinære tilskud, men det ses, at en del alderdomsunderstøttede fik tildelt et midlertidigt dyrtidstillæg på fra 10 til 20 kr. pr. måned. Senere blev sådanne tillæg forhøjet til fra 20 til 40 kr. I nogen tilfælde udmålte dyrtidshjælp i naturalier, fx et vist kvantum kartofler.

Der var mange flere af de dårligst stillede, der havde behov for yderligere hjælp for at klare de stigende priser på mad og brændsel, så sognerådet måtte bevilge et dyrtidstillæg på 1200 kr. til hjælpekassen, som understøttede ”værdigt trængende i kommunen”. Selv almindelige lønmodtagere såsom kommunens lærere fik efterhånden svært ved at klare sig igennem, så der blev ansøgt om dyrtidstillæg, hvilket i vid udstrækning bevilgedes.

Guldbæk og Volstrup skoler

Guldbæk gamle skole

man det forbehold, at man ville afvente hvordan forholdene med krigen ordnede sig. Man forventede, at krigen snart ville være overstået og dagligdagen ville vende tilbage til det normale, hvorefter planerne skulle realiseres.

Trods krigen var der penge mellem folk. Det ser således ud til at samfundet som sådan ikke blev fattigere, men fordelingen af goderne blev ændret, så ulighederne øgedes. Allerede i slutningen af 1914 havde beboerne i Guldbæk tilbudt at være med til at finansiere en ny skolebygning i Guldbæk by i stedet for den gamle, der lå midtvejs mellem Guldbæk og Volstrup. Sognerådet stillede sig positivt overfor forslaget og ville arbejde videre med planer om en ny skole i Guldbæk og en forskole mellem Molbjerg og Volstrup. Dog tog

Skolestue 1915, billedet fra Hæsum skole

man det forbehold, at man ville afvente hvordan forholdene med krigen ordnede sig. Man forventede, at krigen snart ville være overstået og dagligdagen ville vende tilbage til det normale, hvorefter planerne skulle realiseres. Sagen kom dog ikke til at ligge stille ret længe, og man opgav at vente på at krigen skulle få en ende. Kort efter blev der ufortrødent nedsat et byggeudvalg til at udarbejde planer for skolen i Guldbæk og i november 1915 blev det besluttet at indkøbe en del byggematerialer snarest muligt, da der forudsås kraftige prisstigninger, som man på denne måde ville komme i forkøbet. Ordet hamstring blev ikke nævnt. Kort efter købtes der også grund til skolen.

¹ Godthåb var en del af Øster Hornum kommune indtil kommunalreformen i 1970

Den nybyggede Guldbæk skole

Den nybyggede Volstrup skole

I Volstrup så man efterhånden med bekymring på, hvor hurtigt tingene udviklede sig med hensyn til byggeriet af en ny skole i Guldbæk. Man var naturligvis bange for at blive hægtet af i svinget, idet man ved planens gennemførelse ville miste den fælles skole, der lå midtvejs mellem Guldbæk og Volstrup og følgelig ville børnene få en meget længere skolevej. Dengang var der jo ikke noget der hed skolebus. Børnenes transport til og fra skole foregik i al slags vejr til fods i de spidsnæsede træsko. Derfor anmodede beboerne i Volstrup sognerådet om at få bygget en skole i Volstrup allerede i sommeren 1916, da man også herfra påpegede at materialepriserne forventedes at stige meget herefter. Beboerne stillede en gratis grund til rådighed og lovede at sørge for kørsel af materialer. Sognerådet overlod skyndsomt sagen til skoleudvalget, samtidig med at man tilkendegav at man dels godkendte tegninger til den nye skole i Guldbæk og at man ville sælge den gamle skole. Der sattes kort efter fuld gang i planlægningen og forberedelserne af de to nye skoler, som man håbede kunne færdiggøres i løbet af efteråret 1916. Skolen i Guldbæk blev taget i brug i marts 1917 og skolen i Volstrup fulgte efter i løbet af sommeren samme år.

Finansiering

Alt dette kostede penge. Skolebyggerier i to byer, udgifterne vedrørende dyrtidslov, hjælpekasselov, understøttelser til gamle og fattige, brændselshjælp, øgede udgifter til opvarmning af skoler og fattighus. For at få økonomien til at hænge sammen søgte sognerådet i foråret 1916 amtet om tilladelse til at optage et lån i Øster Hornum sparekasse på 10.000 kr. Man var måske ved at skræve længere end bukserne kunne holde til. De 10.000 kr. så imidlertid ikke ud til at kunne række til, så kort efter søgte sognerådet i stedet om tilladelse til at optage et lån på 20.000 kr. i en bank i Aalborg. Der blev givet tilladelse og lånet på 20.000 kr. blev optaget i Danske Andelsbank. Renten var 5 % p.a. og lånet skulle betales tilbage i 1920. Allerede i juni 1917 var der dog igen problemer med finansieringen af de mange udgifter, så det blev besluttet at optage et midlertidigt lån på 4000 kr. i Øster Hornum sparekasse.

Ny teknologi

Telefonmontører i Øster Hornum

At livet og den teknologiske udvikling fortsatte ufortrødent trods krig og dyrtid ses også af at Jydsk Telefonselskab i foråret 1915 oprettede central i Øster Hornum og søgte og fik sognerådets tilladelse til at opsætte telefonmaster langs kommunens veje. Arbejdet med at planlægge længdebanen Aalborg-Nørholm-Sønderholm-Øster Hornum-Veggerby-Suldrup-Sønderup-Nørager fortsattes ligeledes ufortrødent. Således var sognerådet villig til at bevilge 60.000 kr. til foretagendet under forudsætning af, at en station kom til at ligge ikke længere end 300 meter fra Øster Hornum brugs. Som et kuriosum i denne sammenhæng kan her nævnes at landinspektør Monrad fra Aggersund søgte om tilladelse til at køre motorkøretøj på kommunens veje. Tilladelse kunne ikke gives. Der var trods alt grænser for, hvor mange moderne påhit man ville lukke ind over kommunegrænsen.

Fra beboerne i Øster Hornum forelå i 1915 en forespørgsel, om mejeriet ville levere kraft til et elektricitetsværk. Dampmaskinen havde man jo. Forslaget blev sendt i udvalg og behandledes positivt. Forslaget blev dog aldrig ført ud i virkeligheden. Initiativrige folk, med malermester Hovgaard i spidsen, havde allerede anlagt et lille vandkraftværk, som fungerede nogle år, indtil der blev ført elektricitet til byen udefra i første halvdel af 1920'erne.

Beskæftigelse

Tilskud til arbejdsløshedskasser i kommunen – sådanne mentes ikke at findes i Øster Hornum kommune i marts 1917. Senere på året blev man dog tvunget til at anerkende, at der fandtes arbejdsløse og at kommunen havde en pligt til at betale et tilskud til de anerkendte arbejdsløshedskasser i kommunen. Det drejede sig om 12 kr. 47 øre.

I januar 1918 henstillede amtsrådet, at der sattes så meget gang i vejarbejdet som muligt for at afbøde arbejdsløsheden. Sidst på året oplystes til ministeriet, at sognerådet afsatte 4000 kr. til vejarbejder for at afbøde arbejdsløsheden.

Mejeridrift under 1. verdenskrig

Et udpræget eksportfirma som Øster Hornum andelsmejeri havde naturligvis også sine problemer at slås med. Allerede kort efter udbruddet af 1. verdenskrig bevilgedes mælkekuskene et tillæg på 50 kr. på grund af de kraftigt stigende kornpriser. En indkaldelse til sikringsstyrken af formanden Anders Andersen bevirkede, at man valgte en midlertidig formand, nemlig Jens Kr. Frederiksen. I 1916 sporede en ængstelse for at smøreksperten til England ville gå i stå. Kul blev som for alle andre en mangelvare, så man måtte se sig om efter andre energikilder. Til supplement af tørvene fra Hæsum mose vedtog bestyrelsen at ”prøve på at købe noget brændsel i Knud Buus skov i Molbjerg”.

Mejeriet ved 25 års jubilæet 1917

Da kul i slutningen af verdenskrigen var helt umulige at opdrive, var det først og fremmest tørv, der måtte fyres med. De sædvanligt indkøbte 300.000 tørv var nu oppe på 630.000 stk. Det bemærkes at tørvene skulle være sorte eller af mørkebrun kvalitet og godt tørre. Til at opbevare de mange tørv købtes Søren Kvists lade i Estrup for 1350 kr. Den inflation, der var forårsaget af krigen, gjorde at priserne på mælk, smør og fløde steg betragteligt. Det samme gjorde lønninger til såvel mejeribestyrer, mælkekuske og de kuske, der bragte smør til Aalborg. Af aftalen med mejeribestyreren ses i øvrigt, at der nu var ansat 2 til 3 medhjælpere på

mejeriet. Midt i alle besværlighederne fejrede man mejeriets 25 års jubilæum med en fest. Det er sikkert ved den lejlighed billedet her er taget.

Da det kneb mod krigens slutning med mælkeforsyningen til de større byer, blev mejeriet forespurgt, om man ville levere mælk til Aalborg. Det afslog man, da man mente transporten ville blive for dyr. Senere blødte man dog sin holdning op, og i sommeren 1918 gik man med til at sælge skummetmælk til Aalborg.

Brugsen

Tiden under verdenskrigen var den vanskeligste tid, brugsforeningen endnu havde haft. Det var meget vanskeligt at skaffe varer, og rationeringskortene voldte megen ulejlighed. Desuden var uddeler Bundgård flere gange indkaldt til sikringsstyrken.

Alimentanter

Mange forhold ændrede sig under indtryk af krigen. Et stigende antal fødsler uden for ægteskab og deraf følgende sager om manglende betaling af alimentationsbidrag kunne tydeligt ses. Nogle ”alimentanter” betalte, når sagen kom for, men andre, der enten ikke kunne eller ikke ville betale, kom til at afsone beløbet i Nibe arrest eller hvor de måtte befinde sig, når lovens lange arm fik fat i dem. En pige anbragt i pleje i Nibe var stukket af med en sømand til København, hvorfra hun blev hentet tilbage.

Hun blev i første omgang anbragt på Kvindely i Aalborg. Snart efter søgtes hun anbragt i pleje under værgerådets tilsyn.

Afholdsforeningen

Den lokale afholdsforening med lærer Jens Sørensen Mark i spidsen havde i 1910 153 medlemmer. I årene under 1. verdenskrig havde foreningen en kraftig forøgelse af medlemstallet, en kort tid over 200, og man valgte på et tidspunkt at dele sig op i afdelinger dækkende hver sit af kommunens skole-distrikter. Altså en forening i Øster Hornum samt én i hver af byerne Guldbæk, Molbjerg/Volstrup, Hæsum og Godthåb. At afholdssagen havde vind i sejlene ses også af, at der årligt ydedes et tilskud fra kommunen til den lokale afholdsforening. Yderligere var sognerådet næsten altid med på de forslag, der fremkom fra foreningen. For eksempel blev det vedtaget at ølhandlere fra andre sogne ikke måtte sælge skattepligtig øl i Øster Hornum kommune.

Indre Mission

Molbjerg missionshus

Indre Mission havde i 1895 bygget missionshuset i Molbjerg. Der havde i den forløbne tid været perioder med stigende tilslutning og kriser med faldende. 25. juni 1898 stiftedes i tilslutning til missionshuset Ynglingeforeningen, der senere skiftede navn til K.F.U.M. Missionær Ørum blev formand og blandt andre var "Gamle Stig" med i bestyrelsen. I løbet af kort tid steg medlemstallet fra 15 til 19, men siden "har der været mørke skyer og fald iblandet enkelte i åbenbare synder, der har hæmmet arbejdet og sat skam over de unge og

tæret på frimodigheden". Der var dog andre, der fulgte dydens smalle vej og navnlig i tiden omkring 1. verdenskrig voksede medlemskredsen. I Øster Hornum var der i forvejen en ungdomsforening, så de to foreninger kæmpede om de unges gunst. At ungdommen så ikke altid ville som foreningerne er en anden sag. For eksempel var der et år arrangeret julefest uden dans i forsamlingshuset. Det gik dog hverken værre eller bedre end at de unge tog magten fra bestyrelsen, smed juletræet ud og begyndte at danse. Den nyansatte præst Paulus Kiilerich var på den anden side missionens kraftige modspiller.

Sammenfatning

Danmark var ved en dygtigt ført politik blevet holdt uden for verdenskrigen. Alligevel satte perioden sig blivende spor i det danske samfund. Først og fremmest tog statsmagten over på en lang række områder, hvor den gamle liberalistiske tankegang ikke havde kunnet klare at holde nøden fra de dårligst stilledes hjem. Der blev reguleret på priser og på tildelinger af dagligdags fornødenheder. Der blev i stigende omfang taget hånd om gamle og fattige. På den baggrund kan man sige, at der i perioden blev lagt nogle spor ud, som i 30'erne dannede afsættet for velfærdsstatens opkomst og udvikling i tiden efter 2. verdenskrig. På det lokale plan fik det folkevalgte sogneråd tillagt en række opgaver og kompetencer, man ikke havde drømt om før krigen. Selvom mange af ordningerne afvikledes i tiden efter krigen var i mangt og meget sket et skifte i synet på hvad "det offentlige" tog sig af. Samtidig var der sket mange fornyelser. Først og fremmest må byggeriet af de to skoler, Guldbæk og Volstrup, nævnes. Elektriciteten havde holdt sit indtog i Øster Hornum i form af det lille vandkraftværk og telefonselskabet oprettede en central midt i byen. Togdriften satsedes der stadigt stort på. Dog var der grænser: Landinspektør søgte om tilladelse til at køre motorkøretøj på kommunens veje. Han fik afslag!

Nibevej i Øster Hornum